

'STOP FLIPPING, TELL SOME

Verhalen vertellen in de klas leidt tot duurzamer leerrendement

Kent u hem nog? De docent die, met een zwaard in de hand, de middeleeuwse ridders tot leven bracht in het klaslokaal? Huidige ontwikkelingen in het onderwijs kunnen ertoe leiden dat deze gepassioneerde leerkracht uitsterft en dat mooie verhalen nog slechts zullen rondzweven in de vergeten hoekjes van YouTube. Een hartstochtelijk pleidooi voor het vertellen van verhalen in de klas.

Richard Zuiderveld en Aant-Jelle Soepboer schreven *Vet Oud!*, een boek met historische verhalen voor leerlingen in het middelbaar schoolonderwijs. Ze werken momenteel aan het derde deel van *Vet Oud!*

Efficiency, targets, 21st century skills, assessment – het zijn kreten die geruisloos aan het jargon van de leraar zijn toegevoegd.

Personen in managementlagen maken veelvuldig gebruik van deze termen. Bestuurders kunnen een wens hebben, maar dat wil niet altijd zeggen dat hun visie ook een verrijking is voor de dagelijkse praktijk van leerling of docent. Wij zijn van mening dat ze juist eerder een bedreiging kunnen zijn voor het onderwijs. Zo neemt, stap voor stap, de computer de les over en zal het niet lang meer duren voordat leerlingen alleen nog maar leren aan de hand van YouTube-filmpjes en webpagina's met antwoordmodellen. Straks zullen wij, docenten, slechts dienen als hersenloze iPad-slaven.

VEILIGE HAVEN

Wij leven in een wereld waar onpersoonlijkheid en gemakzucht ervoor zorgen dat zelfs het onderhouden van contacten buiten de iPhone en iPad lastig wordt. Laat daarom de school niet alleen een veilige haven zijn voor het leerproces, de overdracht van kennis en het aanwakkeren van ideeën en creativiteit, maar ook voor het sociale proces. Maar werken we mee aan de degradatie van het leraarschap, dan zetten we uiteindelijk onze baan als docent op de tocht. Moderne middelen maken het op dit moment mogelijk dat leerlingen op internet complete instructiefilmpjes over een les kunnen bekijken. Op school komen ze om hun huiswerk te maken en hun docent vragen te stellen. Op die manier werken – ook wel *flipping the classroom* genoemd – betekent dat de docent zijn les maar één keer hoeft voor te bereiden, het geheel op YouTube deponeren en vervolgens zijn leerlingen ernaar verwijst. Toen wij voor het eerst van deze lesmethode hoorden, dachten we dat het een grap was. Helaas is het tegenovergestelde het geval. We kunnen ons dan ook helemaal niet voorstellen dat leerlingen in de toekomst zullen zeggen: 'Hebben jullie dat vette filmpje van mijnheer Klaassen gezien? Dat vergeet ik nooit meer, wat een geniaal

moment! Nu snel naar school om mijn huiswerk na te bespreken.' Ons advies: *'Stop flipping, tell something!'*

Natuurlijk kan ICT een handig hulpmiddel zijn, maar zoals het er nu voor staat, lijkt het eerder een handig hulpmiddel om geld te besparen en de school op een flitsende, maar oppervlakkige manier op de kaart te zetten. Wij zijn bang dat ICT een doel op zich begint te worden en niet een middel om het leerdoel te bereiken. Is het niet zo dat een school zou moeten profiteren van de uniciteit van iedere leerkracht, zonder ze in een keurslijf van efficiency te dwingen? Kunnen docenten, met hun specifieke kwaliteiten, juist niet veel beter de beoogde doelen bereiken? Kunnen we in onze beroepsgroep investeren, anders dan door iPads uit te delen?

HANDELSMERK

Waar gaat het fout en wat kunnen we er nog aan doen? Voordat wij deze vraag beantwoorden, zullen wij eerst ons idee van een goede docent beschrijven. Volgens ons zijn daarbij deze aspecten van belang: inspiratie, enthousiasme en vertelkracht – dimensies die al generaties lang een grote rol spelen in het doorgeven van kennis. Mensen zijn van nature ingesteld te leren aan de hand van het doorgeven van verhalen. Lang voor ons moderne onderwijssysteem waren er al leraren die met goed gekozen woorden, gebarend, genietend en vol enthousiasme hun verhalen vertelden. Een lange tijd was doorvertellen zelfs de enige manier om kennis door te geven. Sterker nog, het mondeling en direct overdragen van verhalen was de enige manier om te voorkomen dat wij, onze voorouders of ons volk voorgoed zou worden vergeten. Door hun ongekende vertelkracht wisten leermeesters uit eerdere generaties, generaties na hen te inspireren. Maar is er nog wel genoeg ruimte voor het verhaal in de klas? Wij denken van wel en we zullen uitleggen waarom. Kinderen hebben respect voor verhalenvertellers, want op deze manier dringt de ►

THING!

A man with wavy brown hair, wearing a dark grey sweater over a blue collared shirt, stands in a classroom. He is holding a blue pen in his right hand and pointing it towards a chalkboard. The chalkboard has handwritten text in Dutch. In the foreground, the back of a student's head is visible, looking towards the teacher. The classroom has a blue brick wall and a wooden desk.

'LANG VOOR ONS MODERNE ONDERWIJSSYSTEEM
WAREN ER AL LERAREN DIE MET GOED GEKOZEN WOORDEN,
GEBAREND, GENIETEND EN VOL ENTHOUSIASME
HUN VERHALEN VERTELLEN'

stof tot hen door. Ze dromen en fantaseren – denk zelf maar eens terug aan uw schooltijd. Wat kunt u zich nog goed herinneren? Veel mensen vertellen ons dat ze zich enkele Griekse mythen nog zo voor de geest kunnen halen. Waarom? Juist omdat een docent deze verhalen zo goed kon vertellen. Kinderen leven mee en leren over goed en kwaad. De meeste mensen die wij spreken, vinden geschiedenis een mooi vak omdat de docent ‘zo mooi kon vertellen’. Om die reden moet het verhaal terug in de klas. Voor ons vak is het belangrijk dat kinderen de nodige vaardigheden opdoen en algemene kennis vergaren. Toch is het misschien nog wel belangrijker dat ze ‘kennismaken’ met de mensen en de tijd waar de les over gaat. Soms kiezen wij ervoor af te wijken van de rijtjes met jaartallen, want deze moeten nooit meer zijn dan een hulpmiddel om de chronologie te bewaken. Geschiedenis is meer dan alleen een vak van weetjes en feitjes stampen, het vak gaat vooral over mensen zoals wij: mensen met emoties die invloed hebben op de keuzes die ze maken in hun leven. Deze keuzes leidden tot gebeurtenissen en die gebeurtenissen moeten tot leven komen in de les. Wat dreef deze mensen? Was het macht, jaloezie, rijkdom, wraak? De zoektocht naar schoonheid en liefde, maar ook trots en ijdelheid inspireerden kunstenaars en maakten dat ontdek-

‘VOORDAT JE HET WEET MAAKT DE GEHAKTMOLEN VAN DE EENENTWINTIGSTE EEUW EENHEIDSWORST VAN HET ONDERWIJS’

kingsreizigers huis en haard achter zich lieten. Wat dreef hen? Waar waren ze naar op zoek? Hoe zag hun dagelijks leven eruit? Wat zou jij doen als je in hun schoenen stond? Met het stellen van dit soort vragen en het beantwoorden ervan wordt een verhaal geboren. Geschiedenis gaat over mensen, dus wij, geschiedenisdocenten, tonen graag mensen. Wij zijn het geweten van de leerlingen, hun moraal, wij mogen ze meenemen in emoties, keu-

zes en gewetensvragen. En de beste manier om dit te doen, om kinderen te ‘grijpen’, is wat ons betreft door middel van een verhaal.

Overigens is het kunnen bedenken en vertellen van een goed verhaal een vaardigheid die nauw verbonden is met de bekwaamheid van een (geschiedenis)docent. Aan de hand van verhalen kun je een kapstok maken waaraan je veel informatie en kennis kunt ophangen. Zo kunnen bruggetjes gemaakt worden naar andere stof die behandeld moet worden. Het maken van een filmpje, het voorlezen uit het methodeboek en het bespreken van het huiswerk met een antwoordenboek op schoot kan iedereen, daar hoeft je geen docent voor te zijn. Het vertellen van een verhaal is ons handelskenmerk.

INVESTEER IN VERHALEN

Tijdens onze opleiding hebben we ons vaak afgevraagd waarom er geen of weinig aandacht was voor het vertellen van verhalen. In plaats daarvan moesten wij ons verdiepen in ‘het nieuwe leren’ en ‘simulaties en games’. Er moest een planning gemaakt worden voor leerpleinen en er werd aan computerprogramma’s geknutseld. Dagen hebben we in allerlei computergerelateerde zaken geïnvesteerd, waarna de leerling in vijf minuten de game afrondde, met een bedroevend leerrendement.

De focus van de lerarenopleidingen mag wat ons betreft anders worden gelegd: leidt docenten op, geen ICT’ers! Zorg ervoor dat we straks niet met een onbekwame ICT-generatie komen te zitten die met hun handen in het haar zitten als er even geen wifi is. Scholen en opleidingen moeten inzetten op het ontwikkelen van de lesgevende vaardigheden van hun docenten en geen vernietigend efficiency-beleid voeren waarbij de overige taken van de docent het lesgeven overschaduwden.

Natuurlijk zijn wij ons bewust van de vele voordelen van de digitalisering en moet ook een geschiedenisdocent met zijn tijd meegaan. Toch denken wij dat de, misschien traditionele, positie van de docent als verteller wordt bedreigd door ondoordachte moderniseringsdrang en bezuinigingen in het onderwijs, zowel op de docentenopleidingen als in het voortgezet onderwijs. Digitale afhankelijkheid ligt op de loer voor een grote groep leerlingen en leraren die elke affiniteit met het mooiste vak dat er is, hebben verloren.

Een welgemeende waarschuwing gaat uit naar een ieder: bewaak goed (geschiedenis)onderwijs. Voordat je het weet maakt de gehaktmolen van de eenentwintigste eeuw eenheidsworst van het onderwijs. Bereid een verhaal voor, geef je over aan de klas en vertel, vertel, vertel. Blijf je leerlingen inspireren! ■